

MINTA ÉRTÉKKEL

Háromnegyed éve készülünk erre a lapszámra. Az ötletet egy holtpontra jutott vita kínálta föl, egyben haladékot is adva a polémia lezárására.

A kívülálló számára bizonyára banális kérdésre, a magunk számára viszont kis túlzással a kérdések kérdésére próbáltunk választ adni: a világ és a lap folytonos metamorfózisában, mi is ma a *Világosság*? Ekkor támadt az ötlet, hogy szakítsunk a hagyománnyal: ebben az évben ne valamely témára épüljön a szokásos kettős szám, hanem a leghitelesebben adjuk önmagunk, a *Világosság* tükrét – írják ezt a számot a lap kurátorai. Fölkértük a kuratórium tagjait, hogy bármilyen őket foglalkoztató témáról az általuk optimálisnak tartott terjedelemben küldjenek írást a számhoz.

Ma, augusztus 30-án, amikor csak e néhány soros bevezető híja, hogy a lézernyomtatón egy példányban már elkészült lapot a nyomdába küldjük, mégsem a mindenkori legutolsó szerkesztőségi simítás utáni rövid felszabadultságot érzem. Elmaradt az a néhány pillanat, amelyben tudomásul véve a lezártságot, a rövidesen utcára kerülő lap véglegességét, a lapkészítés és maga a folyóirat fontossága a szerkesztőben – hacsak percekre is – túllép valós értékén.

Jócskán került üröm a lapterv megvalósulásának örömébe. Az elmúlt napok – a szárszói szónoklatokban izzó gyűlöletfolyamok – bizonyossá tették a gyanút: békeidőben talán még soha nem volt ilyen mély szakadék a szellemi élet oldalai között. Miközben a pontosabb önmeghatározás híján ezzel a „kurátorok számával” próbáltunk meg mintát és példát adni abból és arról, hogy mi is lehet az a liberalizmus, amit a *Világosság* magáénak vall, a *liberalizmus* kifejezés az újraideologizálódott magyar világban ismét olyan fertelmet árasztó stigmává érett, mint amilyennel fél évszázaddal ezelőtti, igen rossz emlékezetű ideológiák hívei illették a *másságot*.

Hogyne került volna üröm az elégedettségünkbe, amikor a szitok-átok funkciójú liberálisozás már nem csupán személyiségzavarban s főleg vészes ismerethiányban szenvedő magán- és közszereplők normál politikai á-ja, hanem „hivatalosan” is az úgynevezett népi-nemzeti ideológia egyik alapelemévé lett. 1993 augusztusának Magyarország ismét eljutott oda, hogy vonzerejét és tényleges politikai szerepét tekintve föltehetően a leghatásosabb ideológia első számú *szellemi vezére* – akit a vatesz szerepével is fölruháztak –, azzal döbbsenheti rá táborát a végveszélyre, hogy most a kommunizmus metelyével hasonlatos *liberalizmus kísértete járja be a világot*. Ezekben a napokban Magyarország ismét eljutott oda, hogy a vezető kormánypárt – amely önmeghatározásában valamiféle nemzeti liberalizmus képviselőjeként is deklarálta magát – legnépszerűbbnek tartott és talán legbefolyásosabb alelnöke nyilvánosan

vallja, hogy ma a „népi politika” legnagyobb ellenfele „a parttalan liberalizmus és a demagógiával újrafelfegyverkező szocializmus”.

Közellenségé lehet ismét válni azzal a liberalizmussal, amelynek voltaképpen elmélete sincs, csupán elutasítja az igazságok örökérvényűségét? Újból közmegvetésre lehet ítélni egy politikai filozófiát, gazdaságméletet, államtant élesztő gondolkodásmódot, amelynek középpontjában a társadalmi önszerveződésben, a működőképes kompromisszumokban, az örökös változtatás lehetőségében és szükségességében való meggyőződés áll?

A liberális számára elképzelhetetlen az egynemű, az azonosan gondolkodó világ. Ám hasonlóképp elborzasztó az a felfogás, amely éppen a tudatos változtatások megkerülhetetlenségének korában vak gyűlölettel utasítja el azt a liberalizmust, amely mindenkor képes volt az önrevízióra. Elborzasztó az az indulat, amellyel egy más magvú ideológia a közjó *ellenségei* közé sorolja azt az eszmerendszert, amely az alkotmányos demokrácia, a hatalommegosztás és -ellenőrzés, az emberi és polgári jogok egyetemességének és a piacgazdaságnak a középpontba állításával immár több mint két évszázada elfogadtatta a legkülönbélebb demokráciafelfogások politikai minimumát.

Nem hiszem, hogy szerep- vagy mértéktévesztésbe estünk volna, s túlbecsülnénk lapunk fontosságát, akárcsak azt feltételeznénk, hogy érzékelhetően túljut saját vonzaskörünkön. A véletlen azonban úgy hozta, hogy ez a folyóiratszám éppen az értelmiségi antiliberalizmus legutóbbi fél évszázadának eddigi tetőpontján lett minta. Minta 1993 nyarának liberalizmusából. Sapienti sat.

Papp Gábor